

Arbeiderpartiet

ARBEIDERPARTIETS KLIMABUDSJETT 2021

En rettferdig klimapolitikk

Innhold

En rettferdig rødgrønn klimapolitikk	4
Kutte utslipp og skape jobber	6
Tiltak i ikke-kvotepliktig sektor	8
Klimabudsjett	10
Veitransport	10
Sjøfart, fiske og havbruk	12
Annen transport	14
Jordbruk	16
CCS-tiltak	18
Andre tiltak	18
Industri	22
En aktiv stat og retningsgivende næringspolitikk	28

En rettferdig rødgrønn klimapolitikk

Menneskeskapte klimaendringer og global oppvarming er den mest alvorlige trusselen mot livsgrunnlaget på jorda.

Denne erkjennelsen brer seg nå i stadig flere land, i næringslivet, og hos investorer, arbeidstakere og forbrukere. Energi- og teknologinasjonen Norge må ta sin del av ansvaret for at verden skal nå sine klimamål i tide. Innen 2030 må verden mer enn halvere utslippene av klimagasser. I 2050 må verden være karbonnøytral, altså må vi ikke slippe ut mer klimagass enn vi klarer å binde gjennom naturlige eller industrielle prosesser.

Veien til nullutslippsfremtiden går gjennom ny-industrialisering og en rettferdig rødgrønn klimapolitikk. For Arbeiderpartiet er en vellykket klimapolitikk en politikk som er skapende, rettferdig og som favner bredt. Vårt utgangspunkt er å oppnå en rettferdig omstilling gjennom å videreutvikle dagens industri, med kompetansen og erfaringene til våre arbeidsfolk i front. Det handler om å skape verdier på en måte som får folk til å føle seg verdifulle på veien, og trygge på at de er en viktig del av løsningen. Den går også gjennom å løfte fram nye, smarte løsninger på hvordan vi bor, hvordan vi reiser og hva vi lever av. Ingen skal stå igjen alene – alle skal med.

Arbeiderpartiet legger Norges klimamål til grunn. Vi vil ta ansvar for å gjøre samfunnet og økonomien bærekraftig.

Derfor står Arbeiderpartiet sammen med resten av arbeiderbevegelsen når vi sier at Norge må forplikte seg å kutte 55% av sine klimagasser i forhold til 1990 innen 2030.

Det er det samme målet som EU-kommisjonen jobber for å få endelig vedtatt i EU. Dette må gjelde hele økonomien, alle sektorer og alle klimagasser. Det blir ikke enkelt, men det er mulig: ny teknologi og nye løsninger kommer raskt og vil gjøre det mindre krevende å legge om adferden vår. At så mange verden rundt nå jobber mot samme mål vil bidra til at de nye løsningene vil bli funnet fortere enn hva vi kunne tillate oss å tro for bare få år siden.

I alle samfunnssektorer jobbes det nå for å erstatte fossilt med fornybart, og bruk og kast med gjenbruk og sirkulære løsninger. Arbeiderpartiet vil bruke det offentliges muskler til å akselerere denne utviklingen, men samtidig til å sikre at den er sosialt og geografisk rettferdig:

Alle må få mulighet til å ta klimavennelige valg, uavhengig av økonomi eller bosted.

De som forurenser mest og har mest ressurser, må også bære den tyngste byrden. De som rammes av klimaendringer, skal få mer støtte av fellesskapet. Målet er at det i størst mulig grad skal være slik at det som er bra for klimaet, også

lønner seg for den enkelte i hverdagen.

Klimapolitikken vår er sektorovergripende. Den henger sammen med industri, kunnskap og utdanning, helse, utenriks, arbeid og velferd, transport og infrastruktur. Deleøkonomi, økt verdiskaping innen immaterielle verdier og endret forbrukeratferd vil bidra til å forme fremtidens forretningsmodeller og samfunnsstrukturer. Å skape jobber gjennom å kutte utslipp og bygge videre på tilliten i det norske samfunnet er god Arbeiderpartipolitikk.

En ekte grønn utvikling handler om å utvikle det som eksisterer i dag, og skape trygge jobber for fremtiden samtidig som vi kutter utslipp.

Markedene vi eksporterer til, er i rask endring. Det vil være en økende etterspørsel etter det vi i Norge kan produsere mer av, og mindre

etterspørsel etter det vi har levd høyt på til nå. Å være konkurransedyktig i fremtiden krever at man forstår denne endringen. Det krever målrettede grep for å nyindustrialisere Norge inn i en fornybar, sirkulær og bærekraftig fremtid. Norge trenger en aktiv og retningsgivende næringspolitikk som stimulerer til grønn verdiskaping, som kutter utslipp og som skaper jobber.

Vårt prosjekt handler om å skape en verden uten utslipp, bygge nye arbeidsplasser for fremtiden og få folk til å føle seg verdifulle gjennom en trygg velferdsstat som er der når du trenger den.

Arbeiderpartiet og arbeiderbevegelsen er den fremste garantisten for en slik politikk.

Alle må få mulighet til å ta **klimavennelige valg**, uavhengig av **økonomi eller bosted**.

Kutte utslipp, skape jobber

Hva er staus?

I 2019 var de norske utslippene av klimagasser på 50,3 mill. tonn CO₂-ekvivalenter (kilde: SSB). Av disse kommer om lag halvparten tonn fra ikke-kvotepliktig sektor. Beregninger basert på tall fra Klima- og miljødepartementet tyder på at de forventede norske utslippene i ikke-kvotepliktig sektor i perioden 2021-2030 vil tilsvare rundt 210 mill. tonn CO₂-ekvivalenter samlet, gitt dagens utvikling.

Regjeringen har lagt frem et tallgrunnlag som er basert på en videreføring av dagens klimapolitikk. Realiteten er at Norge overhode ikke er i rute for å nå våre klimaforpliktelser med å halvere utslippskutt innen 2030. Statsbudsjett viser i framskrivninger for utslipp av klimagasser i 2021 en marginal reduksjon fra 2019 på 0,9%. Det viser med all tydelighet at dagens klimapolitikk ikke fungerer på en måte som tar oss til Parismålene i tide.

Parisavtalen skiller ikke på sektor, men sier at hele økonomien må virke for å nå klimamålene. Kvotesystemet er et virkemiddel, og hindrer på ingen måte et land å ha sine egne, ambisiøse mål for utslippskutt. Selv om Norge i februar 2020 meldte inn til et økt nasjonalt kutt mål til FN (50 opp til 55% innen 2030), viser statsbudsjett at regjeringen per i dag ikke foreslår tiltak som er i nærheten av å faktisk nå disse målene.

I januar 2020 la Miljødirektoratet frem rapporten Klimakur 2030. Klimakur er en utredning av ulike tiltak og virkemidler som kan gi minst 50 prosent utslippskutt i ikke-kvotepliktig sektor i 2030 sammenlignet med 2005. Beregningene

i Klimakur danner grunnlaget for regjeringens klimamelding som er varslet å komme i slutten av 2020.

Hva må til?

For fjerde gang legger Arbeiderpartiet frem sitt utslippsbudsjett. Det som er nytt i år sammenlignet med tidligere år er at vi skal kutte mer enn vi tidligere la til grunn; altså – 55% i hele økonomien og for alle typer utslipp.

Vårt klimabudsjett må sees i sammenheng med vår industri- og næringspolitikk, vår transportpolitikk, vår kommunepolitikk, vår landbrukspolitikk og vår skatte- og fordelingspolitikk.

Budsjettet for 2021 spiller en avgjørende rolle for målbildet i 2050. Det vi kommer raskt i gang med nå vil gjøre det lettere å nå våre mål i tide på en måte der Norge fortsatt er et samfunn med høy tillit, sterk velferdsstat og små forskjeller.

Gitt det tilgjengelige tallgrunnlaget i Klimakur 2030 er Arbeiderpartiets klimabudsjett fokusert hovedsakelig om ikke-kvotepliktig sektor. **Forpliktelsen om å kutte 55% gjelder imidlertid hele økonomien.** Det kan bli behov for forsterket virkemiddelbruk i kvotepliktig sektor utover ETS, for å kutte utslippene med 55% til 2030. Arbeiderpartiet vil jobbe videre med hvordan dette kan løses på en måte som bidrar til omstilling og verdiskaping i Norge.

Det er ingen motsetning mellom å bruke det europeiske kvotesystemet (ETS) som et virkemiddel og samtidig ha et nasjonalt kuttkrav

for summen av kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. I EU har man i økende grad gått bort fra å operere med dette skillet når man snakker om kutt mål. Kvotesystemet skaper likevel sammenlignbare vilkår for våre bedrifter, og som sådan er det nyttig. Kvoteprisen forventes uansett å øke over tid, både fordi den strammes til med strengere politikk og fordi kvotene gradvis brukes opp. Men vi ser ikke dette som noen unnskyldning for ikke å ha egne mål også på kvotepliktig sektor.

Summen av tiltakene i dette klimautslippsbudsjettet tar Norge i en grønnere retning.

Arbeiderpartiets tiltak for en rettferdig klimapolitikk:

- Kutte 55 prosent av de norske klimagassutslippene målt mot 1990 innen 2030, som en del av våre forsterkede mål under Parisavtalen. Denne forpliktelsen gjelder hele økonomien og alle sektorer og klimagasser. Norge skal oppfylle denne forpliktelsen i samarbeid med EU i tråd med klimaavtalen mellom Norge, EU og Island. I 2050 skal Norge være karbonnøytralt.
- Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO₂-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025.
- Innføre konkrete mål for utslippskutt for hver enkeltsektor og næring i Norge. Målene skal utvikles i samarbeid med berørte næringer og følge det felles klassifiseringssystemet som nå utvikles i Europa. Det skal etableres et system for jevnlig og forpliktende oppfølging av tiltak og måloppnåelse.
- Øke støtten til satsinger som karbonfangst, havvind, hydrogen og grønn skipsfart, blant annet gjennom å gjennomføre en skattereform slik at det blir mer attraktivt å investere i klimavennlige næringer.
- Satse på nye, grønne verdikjeder gjennom sektoroverskridende satsinger på områder som karbonfangst, -lagring og -bruk, og produksjon, distribusjon og bruk av hydrogen.
- Starte fullskala CCS-prosjekter både i sementproduksjonen i Brevik og i avfallsforbrenningen på Klemetsrud og samtidig utvikle et transportanlegg med tre skip og lagringsanlegg med to brønner i Nordsjøen.
- Vektlegge klima og naturhensyn sterkere i offentlige anskaffelser, og bruke anskaffelser systematisk for å få frem nye klimateknologier i større omfang.
- Gjøre større bruk av det statlige eierskapet til å fremme målsetninger knyttet til klima og natur.
- Øke andelen offentlige forskningsmidler som brukes på klima og natur, vesentlig.
- Opprette et nasjonalt råd for rettferdig omstilling for arbeidslivet der arbeidslivets parter har en sentral rolle.
- Ta større hensyn til fordelingsprofil i utforming av klima- og miljøpolitikken, og utrede hvordan næringer som forurenser mest, og personer som har størst betalingsevne, kan bidra mer enn i dag.

Tiltak i ikke-kvotepiktig sektor

Norges avtale med EU om felles oppnåelse av klimamål gir Norge årlige utslippsbudsjetter for hvert år frem til 2030. Budsjettene skal være i tråd med EUs metodikk. Klimakur 2030 danner utgangspunktet for Stortingsmeldingen om klima og Norges vei til å nå våre klimamål innen 2030.

I denne delen av klimabudsjettet tar vi utgangspunkt i Klimakur 2030 og ser på tiltak innen veigående transport, sjøfart, fiske og havbruk, jordbruk, anleggsmaskiner, ikke-kvotepiktige utslipp i industri, karbonfangst- og lagring og andre tiltak.

Flere av tiltakene som er skissert i denne delen av klimabudsjettet er en sammenstilling av flere ulike tiltak.

Flere av tiltakene vi foreslår i denne delen av klimabudsjettet er kostbare, særlig i det første investeringsåret. Eksempel på et tiltak

er overføring av gods fra vei til sjø og bane, som vil kreve investeringer i infrastruktur i form av havneterminaler, jernbanespor og bedre logistikk. Disse investeringene vil samtidig ha effekt langt frem i tid, og vil lønne seg på flere måter for fremtidens transport- og logistikksektor. Et annet eksempel er nullutslippsløsninger innen maritim sektor, der hydrogen og batteri vil være viktige faktorer.

Selv om disse løsningene og tiltakene vil være kostbare vil målrettede satsinger bidra til å skape etterspørsel etter produkter fra industrier vi ønsker å satse på. Investering i ett eller flere av tiltakene for reduserte utslipp vil med dette ha positive ringvirkninger langt utover selve utslippsreduksjonen.

Begge eksemplene kan være viktige deler av målbildet i 2050, når Norge skal være et klimanøytralt samfunn.

Investering i ett eller flere av tiltakene for **reduserte utslipp** vil med dette ha **positive ringvirkninger** langt utover selve **utslippsreduksjonen**.

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Veitransport	Nullvekstmål for personbiltransporten	0,76	Med en forventning om økt befolkning og økonomisk vekst, følger også en forventning om økt persontransport. Nullvekstmålet innebærer at persontransportveksten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange, og kan betraktes som en kombinasjon av fire tiltak: å redusere personbiltransport og å fremme hver av de tre alternative transportmåtene gange, sykkel og kollektiv. Dette tiltaksarket fokuserer på klimagasseffekten av tiltaket, men det er viktig å påpeke at det politiske målet har flere formål enn å redusere klimagasser, som effektiv arealbruk, redusere støy og bidra til bedre luftkvalitet og framkommelighet.	500 - 1500 kr/tonn
	Overføring av gods fra vei til sjø og bane	0,48	Tiltaket går ut på å flytte innenriks godstransport på avstander over 300 kilometer fra lastebil over til jernbane og sjø i perioden fram til 2030. Transport med skip og jernbane har lavere klimagassutslipp per tonnkilometer enn dagens transport med lastebil på vei. Det betyr at godsoverføring fra lastebil til skip og jernbane vil kunne gi lavere klimagassutslipp og bedre miljø lokalt gjennom mindre støy og redusert luftforurensning. For å få til en godsoverføring i denne størrelsesorden må ny kapasitet utbygges i jernbaneterminaler og på jernbanenettet	> 1500 kr/tonn
	Forbedret logistikk for varebiltransport	0,42	Tiltaket innebærer at transporten med varebil effektiviseres ved økt fokus på logistikk. Dette gir redusert transportarbeid og dermed lavere klimagassutslipp. Tiltaket forutsetter at det er et optimaliserings-potensial for denne typen frakt som kan utløses med bedre planlegging og bruk av software.	< 500 kr/tonn
	Forbedret logistikk og økt effektivisering av lastebiler	1,19	Logistikkoptimalisering omfatter økt fyllingsgrad av kjøretøyene (f.eks. gjennom samlastsenter) og forbedret logistikk som gir redusert kjørelengde og redusert tomkjøring. Mer effektiv transport omfatter bruk av tyngre og lengre vogntog, bruk av platooning, forbedret aerodynamikk med mer. På sikt vil autonome lastebiler også kunne øke effektiviteten.	< 500 kr/tonn
	100% av nye personbiler er elektriske innen utgangen av 2025	2,54	Tiltaket går ut på å øke salget av nye elektriske personbiler i tråd med den politiske føringen om at nye personbiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025. NTP-målet er tolket som at det skal oppnås i løpet av 2025. NTP-målet vil også kunne oppnås med hydrogenelektriske kjøretøy, men slike kjøretøy vurderes ikke som konkurransedyktige mot elektriske personbiler i et 2030-perspektiv. Derfor er tiltaket operasjonalisert utelukkende med elektriske kjøretøy. Tiltaket er skalert mot tiltak T01 Nullvekstmål for personbiltransport. Dersom dette tiltaket ikke gjennomføres øker det samlede potensialet av tiltaket til 2,62 millioner tonn CO ₂ -ekvivalenter.	500-1500 kr/tonn
	100 % av nye lette varebiler er elektriske innen utgangen av 2025	0,69	Tiltaket går ut på å øke salget av nye elektriske varebiler i tråd med den politiske føringen om at nye lette varebiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025. Det er lagt til grunn at dette innebærer at alle nye lette varebiler som selges ved utløpet av 2025 er elvarebiler. NTP-målet vil også kunne oppnås med hydrogenelektriske kjøretøy, men slike kjøretøy vurderes ikke som konkurransedyktige mot batterielektriske varebiler i et 2030-perspektiv. Derfor er tiltaket operasjonalisert utelukkende med batterielektriske kjøretøy.	500-1500 kr/tonn

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
CO2-avgift	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025.	Klimakur 2030	<p>Verbalforlag 1: Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre mål om klimagassreduksjon i byvekstavtalene med kommunene, og avtalene kan omfatte næringstransport.</p> <p>Verbalforlag 2: Stortinget ber regjeringen klargjøre kommunenes hjemmel til nullutslippssoner/miljøsoner av hensyn til klima, eks. sone der kun nullutslippskjøretøy er tillatt.</p> <p>Verbalforlag 3: Stortinget ber regjeringen klargjøre om kommunene har hjemmel til å vedta bestemmelser om miljøkvalitet i kommuneplanens arealdel som kan benyttes for å begrense CO2- utslipp fra trafikk.</p>
Ikke kutte i ordningen	kap 1360 post 72	Ikke kutte i ordningen slik regjeringen foreslår. 68,4 mill	Klimakur 2030	
Samferdselsforskning - forskning på Klimakur 2030	kap 1301 post 50	10 mill + verbalforlag	Klimakur 2030	
Samferdselsforskning - forskning på Klimakur 2030	kap 1301 post 50		Klimakur 2030	
Engangsavgiften + ladeinfrastruktur	Kap 1320 post 01 Kap 553 post 68	<p>Statens Vegvesen Plan for elektrisk infrastruktur: koble mot strømmettet, lokalisere ladeparker, identifisere strekninger som trenger statlig bidrag.</p> <p>Tilskudd til fylkeskommunene: En hurtigladestasjon i kommune som mangler 160 mill.</p>	Klimakur 2030	<p>Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre mål om klimagassreduksjon i byvekstavtalene med kommunene, og avtalene kan omfatte næringstransport.</p> <p>Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen om å stille strengere krav i offentlige anskaffelsesprosesser for å sørge for at målet om 100 % av nye lettere varebiler og tyngre varebiler skal nås innen 2030.</p>
		Statens Vegvesen Plan for elektrisk infrastruktur: koble mot strømmettet, lokalisere ladeparker, identifisere strekninger som trenger statlig bidrag 10 mill.	Klimakur 2030	

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Veitransport	100% av nye tyngre varebiler er elektriske innen utgangen av 2030	0,28	Tiltaket går ut på å øke andelen elektriske varebiler i segmentet tyngre varebiler i tråd med den politiske føringen om at nye tyngre varebiler skal være nullutslippskjøretøy i 2030. Det er lagt til grunn at dette innebærer at alle nye tyngre varebiler som selges ved utløpet av 2030 er elvarebiler. NTP-målet vil også kunne oppnås med hydrogenelektriske kjøretøy, men slike kjøretøy vurderes ikke som konkurransedyktige mot elektriske varebiler i et 2030-perspektiv. Derfor er tiltaket operasjonalisert utelukkende med elektriske kjøretøy.	< 500 kr/tonn
	50 % av nye lastebiler er el- eller hydrogenkjøretøy i 2030	1,13	Tiltaket går ut på å øke salget av nye el-lastebiler i tråd med den politiske føringen om at 50 prosent av nye lastebiler skal være nullutslippskjøretøy i 2030. NTP-målet vil også kunne oppnås med hydrogenelektriske kjøretøy eller elektriske lastebiler med dynamisk lading, men analysen er basert på batterielektriske lastebiler.	500-1500 kr/tonn
	100 % av nye by-busser er elektriske innen utgangen av 2025	1,08	Tiltaket går ut på å øke andelen el- og hydrogenbusser (nullutslippsbusser) i lokaltransportsegmentet. Tiltaket fases inn ved at en stadig større andel av nye bybusser som settes i drift er nullutslippsbusser, økende til 100 prosent fra 2026. NTP-målet vil kunne oppnås med biogass- eller hydrogenelektriske busser, men det vurderes som mer usikkert om slike kjøretøy vil bli konkurransedyktige mot elektriske bybusser i et 2030-perspektiv. Derfor er tiltaket operasjonalisert utelukkende med elektriske kjøretøy.	500-1500 kr/tonn
	Økt bruk av avansert flytende biodrivstoff i veitransporten	2,55	Tiltaket går ut på å øke innblandingen av flytende biodrivstoff i veitransport. Økt bruk av biodrivstoff vil redusere utslippene fra eksisterende kjøretøypark og andelen av nybilsalget som ikke elektrifiseres. Det er utredet en opptrapping av omsetningskravet med 10 prosent bærekraftig avansert biodrivstoff i 2030. I Klimakur 2030 er det lagt til grunn at økt bruk av biodrivstoff i transportsektoren kun skjer med avansert biodrivstoff. Dette er for å redusere risikoen for at økt bruk bidrar til ytterligere press på landarealene i verden, og redusere risikoen for indirekte arealbruksendringer. Tiltaket vil gi en økning i bruk av avansert biodrivstoff i 2030 på omtrent 200 millioner liter, gitt at elektrifisering og de andre Klimakur-tiltakene i veitransport gjennomføres. Totalt vil dagens omsetningskrav og opptrappingen lagt til grunn i tiltaket tilsvare et volum på ca. 550 millioner liter i 2030.	> 1500 kr/tonn
SUM TRANSPORT		11,12		
Sjøfart, fiske og havbruk	Bruk av avansert biodrivstoff til skipsfart	1,19	Tiltaket går ut på å bruke avansert biodrivstoff i form av flytende biodrivstoff eller flytende biogass (LBG) som erstatning for fossilt drivstoff i innenriks skipsfart. Tiltaket går ut på bruk av 1 TWh avansert biodrivstoff i skipsfart i 2030. Etter andre tiltak, er det antatt et totalt fossilt energiforbruk av LNG og MGO på totalt ca. 7 TWh i 2030. 1 TWh biodrivstoff utgjør 15 prosent ⁴⁶ av dette nivået. Dette volumet forutsetter at de andre tiltakene som er utredet for skipsfart gjennomføres. Biodrivstoff fases gradvis inn mot 2030. Innfasingstakt etter energimengder er vist i tabellen under.	> 1500 kr/tonn

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
Engangsavgiften + ladeinfrastruktur	Kap 1320 post 01	Statens Vegvesen Plan for elektrisk infrastruktur: koble mot strømmettet, lokalisere ladeparker, identifisere strekninger som trenger statlig bidrag 10 mill	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre mål om klimagassreduksjon i byvekstavgiftene med kommunene, og avtalene kan omfatte næringstransport. Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen om å stille strengere krav i offentlige anskaffelsesprosesser for å sørge for at målet om 100 % av nye lettere varebiler og tyngre varebiler skal nås innen 2030.
CO2-avgift	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025.	Klimakur 2030	
Støtte til kollektivprosjekter	kap 1332 post 63	127 mill	Klimakur 2030	
Omsetningskrav		Gradvis skjerpe kravene til innblanding av annengenerasjons biodrivstoff for alle relevante transportformer. + verbalforlag om omsetningskrav	Klimakur 2030	Verbalforlag 1: Stortinget ber Regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for omsetning av avansert biodrivstoff til 40% i 2030 uten dobbelttelling. Verbalforlag 2: Stortinget ber Regjeringen legge fram i Revidert Nasjonalbudsjett for 2021 et forslag om at omsetning av avansert biodrivstoff utover omsetningskravet fritas for avgift.
Omsetningskrav		Gradvis skjerpe kravene til innblanding av annengenerasjons biodrivstoff for alle relevante transportformer. + verbalforlag om omsetningskrav	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber Regjeringen legge fram i Revidert Nasjonalbudsjett for 2021 et forslag om at omsetning av avansert biodrivstoff utover omsetningskravet fritas for avgift.

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Sjøfart, fiske og havbruk	Landstrøm	0,83	Tiltaket innebærer at flere skip tilrettelegges for å ta i bruk landstrøm parallelt med at landstrømdekningen bygges ut og kapasiteten til anleggene utvides til at flere fartøy kan betjenes samtidig.	Lagt til 500-1500 kr/tonn
	Tiltak på offshore-fartøy	1,02	Tiltak for offshorefartøy innebærer at ulike alternative drivstoff implementeres på de fartøy der det er teknisk mulig og er vurdert som realistisk gjennomførbart. DNV GL har vurdert dette mulighetsrommet. De har lagt opp til en innfasing av plug-in- og hydrogenteknologi for offshorefartøy. Andre alternative drivstoff kan være aktuelle, men er ikke inkludert i dette tiltaket	Hydrogen > 1500 kr/tonn Plug-in >1500 kr/tonn
	Tiltak innen havbruk	1,07	Tiltaket går ut på elektrifisering av havbruksnæringen, innfasing av plug-in hybrid i 22 havbruksskip i perioden 2021-2024 og innfasing av ammoniakk på 53 havbruksskip i perioden 2025-2030.	Ammoniakk 500-1500 kr/tonn Plug-in > 1500 kr/tonn
	Tiltak på ferger	1,36	Tiltaket gjelder elektrifisering og bruk av hydrogen på ferger. Elektrifisering av ferger innebærer at fergene i all hovedsak driftes på strøm fra strømmettet i ordinær ruteproduksjon. Hydrogen kan brukes som en rekkeviddeforlenger, for å gi tilgang til energi for fergesamband som krever mer energi enn hva som er teknisk mulig å dekke med helelektrisk drift. Hydrogen kan også brukes på samband der det er dårlig eller ingen tilgang til elektrisitet, eller der dette krever store investeringer. Tiltaket er utredet av DNV GL.	Hydrogen > 1500 kr/tonn Plug-in < 500 kr/tonn *
	Tiltak på hurtigbåter	0,52	Gjennom krav til hurtigbåter med lave utslipp i kommende fylkeskommunale anbud, settes elektrifiserte hurtigbåter i drift i stedet for konvensjonelle hurtigbåter drevet med marin gassolje. Elektrifiseringen kan skje enten ved å benytte fornybar flytende eller komprimert hydrogen eller med batteribanker om bord som drifter fartøyet og som lades fra land. Tiltakene for hurtigbåter kan samlet sett føre til en reduksjon av utslipp på ca. 0,524 millioner tonn CO ₂ fram mot 2030.	Hydrogen > 1500 kr/tonn Plug-in 500-1500 kr/tonn **
	SUM SJØFART, FISKE OG HAVBRUK		5,99	
Ikke-veigående maskiner og annen transport	Forbedret logistikk og økt effektivisering av maskiner på bygge- og anleggsplasser	0,42	Tiltaket er et samletiltak som går ut på å redusere utslipp fra bygge- og anleggsarbeid gjennom økt fokus på logistikk og andre tiltak som reduserer forbruket av diesel i anleggsmaskiner. Det er lagt til grunn at potensialet for utslippsreduksjon er 10 prosent og at dette skjer gradvis fram mot 2030. Basert på tilgjengelig statistikk er klimagassutslippene fra maskiner i bygge- og anleggsbransjen estimert til omtrent 840 000 tonn CO ₂ -ekvivalenter i 2017. Tiltak som kan redusere utslipp er forbedret planlegging og logistikk på bygge- og anleggsplasser, redusert tomgangskjøring og korrekt bruk og vedlikehold av maskiner. Tiltaket er avgrenset til anleggsmaskiner som benytter seg av avgiftsfri diesel.	< 500 kr/tonn

	Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
nn		Kap 1360 post 73	20 mill + Forslag om representant-forslag 142 S (2019-2020) om utvikling av en helhetlig infrastruktur for landstrøm og alternative drivstoff i alle større havner + verbalforslag	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen utrede støtteordning for bruk av ny teknologi og programmer knyttet til elektrifisering for å få redusert klimagassutslippene fra havner.
nn	Hydrogensatsing og maritim pakke	kap 2421 post 77 kap 2460 kap 909 post 73	Dette ligger inne som en del av den maritime pakken til Arbeiderpartiet med særlig relevans for kapittel/post nevnt i H16. Dette tiltake ses også i sammenheng med Arbeiderpartiets satsing på hydrogen.	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen gi Enova i oppgave å lage en plan for anvendelse av batteripakker på flest mulig offshoreskip innen utløpet av 2022. Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen raskt ta initiativ til dialog mellom partene, for å finne gode løsninger som kan forsere ombyggingen av offshoreflåten. Det skal særlig vurderes strengere krav til bruk av lav- og nullutslippsteknologi.
kr/	CO2-avgift og hydrogensatsing	kap 5543 post 70 kap 950 post 95	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. Tiltak innen havbruk ses også i sammenheng med Arbeiderpartiets satsing på hydrogen.	Klimakur 2030	
nn *	Miljøvennlig båt og fergetransport	Kap 572 post 60	100 mill	Klimakur 2030	
nn nn				Klimakur 2030	
	CO2-avgift + vekte miljø strengere i anbudsprosesser	kap 5543 post 70 + verbalforslag	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025.	Klimakur 2030	Verbalforlag 1: Stortinget ber Regjeringen stille tydeligere krav som vektet miljø tyngre i anbudsprosesser for å sikre en forbedret logistikk og økt effektivisering av maskiner på bygge- og anleggsplasser ved å redusere bruk av diesel i anleggsmaskiner. (forts. neste side)

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Ikke-veigående maskiner og annen transport	70 % av nye ikke-veigående maskiner og kjøretøy er elektriske i 2030	1,75	"Tiltaket innebærer at 70 prosent av nysalget av ikke-veigående maskiner er elektriske maskiner i 2030. Andelen av nysalget som er elektriske maskiner trappes opp fra 1 prosent i 2020 til 70 prosent i 2030. Siden barrierene for elektrifisering og tilgangen på elektriske modeller vil variere for ulike askinkategorier, forutsettes det ulik innfasing for ulike maskinkategorier. Til sammen når alle maskintypene 70 prosent elektrifisering innen 2030. Med denne innfasingen er det beregnet at det vil være i underkant av 27 000 elektriske maskiner i 2030."	> 1500 kr/tonn
	Bruk av avansert flytende biodrivstoff i avgiftsfri diesel	1,89	Tiltaket legger opp til å utvide dagens omsetningskrav for biodrivstoff i veitransport til å også omfatte anleggsgass, i tråd med anmodningsvedtak fra Stortinget: "Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for ytterligere opptrapping av omsetningskravet for biodrivstoff fram mot 2020. Planen skal legge opp til en overgang fra biodrivstoff basert på matvekster til mer avansert biodrivstoff med bedre bærekraft. Omsetningskravet for drivstoff til veitransport planlegges i denne forbindelse utvidet til å omfatte avgiftsfri diesel.	> 1500 kr/tonn
	Utfasing av mineralolje og gass til byggvarme på byggeplasser	0,76	Det benyttes i dag fossile brenslere til byggvarme, det vil si midlertidig oppvarming og tørking av bygg under oppføring og rehabilitering. Tiltaket som er utredet består av to deler: Utfasing av mineralolje til byggvarme, og utfasing av fossil gass til byggvarme. Den første delen tar utgangspunkt i at et forbud mot bruk av mineralolje til byggvarme innlemmes i forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger fra og med 1.1.2022, og at bruken av mineralolje erstattes av annen energi (jamfør politisk føring i Granavolden-erklæringen om å innføre slikt forbud.) Forslaget har nylig vært på høring. Den andre delen av tiltaket, utfasing av gass til byggvarme, er ikke inkludert i forslaget som var på høring.	< 500 kr/tonn
SUM ANNEN TRANSPORT		4,82		
Jordbruk	Intensjonsavtale mellom jordbruket og regjeringen om reduserte klimagassutslipp og økt opptak av karbon fra jordbruket for perioden 2021-2030	5,00	Frivillig klimaavtale for landbruket Regjeringen og organisasjonene i jordbruket; Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, undertegnet den 21.06.19 en intensjonsavtale om å arbeide for reduserte klimagassutslipp og økt opptak av karbon fra jordbruket. Det er satt et mål om at utslippene skal reduseres med 5 millioner tonn CO ₂ -ekvivalenter for perioden 2021-2030. Avtalen er ikke juridisk bindende. Avtalen er delt i to, der del A omfatter tiltak jordbruket selv kan styre og gjennomføre. Jordbruket står ifølge avtalen fritt til å velge hvilke tiltak de ønsker å gjennomføre. Tiltak er blant annet avlsarbeid, bedre gjødselhåndtering og fossilfri energibruk i landbruket. Del B omfatter regjeringens arbeid med forbruksendringer som indirekte kan medføre reduksjoner i utslipp fra jordbrukssektoren. Tiltak som er nevnt er redusert matsvinn og endring i matforbruket.	
SUM JORDBRUK		5,00		

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
CO2-avgift og offentlige anskaffelser	kap 5543 post 70 + verbalforslag	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025.	Klimakur 2030	(forts.) Verbalforlag 2: Stortinget ber Regjeringen legge til rette for for at 70% av nye ikke-veigående maskiner og kjøretøy er elektriske i 2030 gjennom å bedre ladeinfrastruktur på byggeplasser og stille strengere miljøkrav i anbudsprosesser. Verbalforlag 3: Stortinget ber regjeringen klargjøre hvilke regelverk og muligheter kommunen har til å sette krav om utslippsfrie byggeplasser i ikke-kommunale utbygginger.
Omsetningskrav		Gradvis skjerpe kravene til innblanding av annengenerasjons biodrivstoff for alle relevante transportformer. + verbalforslag om omsetningskrav	Klimakur 2030	Kommentar: Arbeiderpartiet var med på nevnte anmodningsvedtak . Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen legge fram i Revidert Nasjonalbudsjett for 2021 et forslag om at omsetning av avansert biodrivstoff utover omsetningskravet fritas for avgift.
CO2-avgift og offentlige anskaffelser	kap 5543 post 70 + verbalforslag	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025.	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber Regjeringen gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å stille strengere krav i offentlige anbudsprosesser og legge strengere føringer som bidrar til raskere utfasing av mineralolje og gass til byggvarme.
	Etterlyser matkastelov + verbalforslag om klimafond		Klimaavtale	Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om innretning på klimafond for landbruket.

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
CCS-tiltak	CCS på Oslo Fortum Varme (avfallsforbrenningsanlegg i Oslo)	1,30	Tiltaket går ut på å installere et post-combustion amin renseanlegg på utslippspunktet ved Fortums anlegg, frakte CO ₂ til et mellomlager på kai, og videre til en geologisk lagringsplass for CO ₂ for permanent lagring. Dette tiltaket inngår i fullskala CCS prosjektet, som har til formål å redusere kostnader og investeringsbarrierer for etterfølgende CO ₂ -håndteringsprosjekter. Tiltaket går ut på å installere et post-combustion amin renseanlegg på utslippspunktet ved Fortums anlegg, frakte CO ₂ til et mellomlager på kai, og videre til en geologisk lagringsplass for CO ₂ for permanent lagring. Dette tiltaket inngår i fullskala CCS prosjektet, som har til formål å redusere kostnader og investeringsbarrierer for etterfølgende CO ₂ -håndteringsprosjekter.	500-1500 kr/tonn
	CCS på BIR (avfallsforbrenningsanlegg i Bergen)	0,26	Tiltaket går ut på å installere et post-combustion amin renseanlegg på utslippspunktet ved BIR avfallsenergi sitt anlegg, frakte CO ₂ til et mellomlager på kai, og videre til en geologisk lagringsplass for CO ₂ for permanent lagring. BIR avfallsenergi brenner ulike typer avfall fra flere kommuner. Energianlegget produserer elektrisk kraft og fjernvarme som distribueres til næringsbygg og boliger i Bergen. Den største andelen av CO ₂ -utslippet kommer fra forbrenningsprosessen ved energianlegget. Mulighetene for å ta i bruk karbonfangst og lagring (CCS) ved energigjenvinningsanlegget på BIR Avfallsenergi i Bergen har blitt vurdert. CCS på BIR sitt anlegg er i Bergen kommune sin klima- og energihandlingsplan nevnt som en forutsetning for at man skal kunne oppnå klimamålene i 2030 og en fossilfri avfallshåndtering. Det er også satt opp som mål at det skal være CO ₂ -fangst på anlegget innen 2025.	500-1500 kr/tonn
	CCS på avfallsforbrenningsanlegget på Heimdal (Trondheim)	0,26	Tiltaket går ut på å installere et post-combustion amin renseanlegg på avfallsforbrenningsanlegget i Heimdal (Trondheim), som drives av Statkraft Varme, frakte CO ₂ til et mellomlager på kai og videre til en geologisk lagringsplass for CO ₂ for permanent lagring.	500-1500 kr/tonn
SUM CCS		1,82		
Andre tiltak	Erstatte gassbruk til permanent oppvarming av bygg	0,95	Tiltaket innebærer å erstatte bruken av fossil gass til permanent oppvarming i bygninger med fossilfrie eller utslippsfrie energikilder eller energibærere, som for eksempel biogass, bioolje eller faste biobrensler, fjernvarme eller elektrisitet.	> 1500 kr/tonn

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
	Kap 1840 post 50	30 mill i 2021 og økt betinget støtte til 4,5mrd	Klimakur 2030	
		Verbalforslag	Klimakur 2030	Verbalforslag: Stortinget ber regjeringen utrede hvordan fangst av CO2-fra avfallsforbrenningsanleggene i Trondheim og Bergen kan realiseres.
			Klimakur 2030	
CO2-avgift + gjennomgang av virkemiddelapparat	Kap 5543 post 70 + verbalforslag	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om virkemiddelapparatet.	Klimakur 2030	Verbalforslag: Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene kan regulere krav om bærekraftige/fossilfrie løsninger for oppvarming av bygg, samt hvilke insentiver som kan fremme omlegging fra fossil til fossilfrie løsninger. Verbalforslag: Stortinget ber regjeringen utrede hvordan virkemiddelapparatet kan brukes for å legge til rette for en raskere utfasing av gassbruk til permanent oppvarming av bygg.

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Andre tiltak	Erstatte kullkraft med fornybar energi i Longyearbyen	0,43	Dagens energiforsyning i Longyearbyen på Svalbard er i hovedsak basert på kraft- og varmeproduksjon med bruk av lokalt utvunnet kull. Energiverket ble satt i drift i 1983. Det er utarbeidet en vedlikeholdsplan for kraftverket som legger opp til drift til 2038, men tilstanden for kraftverket er til vurdering. I 2018 utredet Thema Consulting Group & Multiconsult mulige alternative løsninger for framtidig energiforsyning i Longyearbyen, på oppdrag fra Olje- og energidepartementet ("Alternativer for framtidig energiforsyning på Svalbard"). Thema Consulting Group & Multiconsult har vurdert flytende naturgass (LNG), kull, trepellets og biokull som mulige alternativer i et kraftvarmeverk. For LNG og kull er også karbonfangst og -lagring vurdert. Videre er sol- og vindkraft, kombinert med lagringsteknologiene batteri, hydrogen, pumpekraftverk, varmelager og kraftkabel fra fastlandet vurdert. Av de fornybare alternativene til kull, er nytt kraftvarmeverk med trepellets som brensel beregnet å ha de laveste kostnadene, og vil trolig være det mest attraktive alternativet. Tiltaket utredet her er derfor basert på at kraftvarmeverket legges ned i 2025 og erstattes med et kraftvarmeverk med trepellets. Tiltaket gjelder kun energiforsyningen i Longyearbyen, ikke de andre bosetningene på Svalbard.	< 500 kr/tonn
	Økt innsamling og destruksjon av brukt HFK	0,65	Tiltaket innebærer å øke innsamling og destruksjon av brukt HFK som ikke lenger er i bruk, for å forhindre at gass fra produkter som skrotes eller repareres lekker ut i atmosfæren. I årene som kommer, vil en rekke luftkondisjoneringsanlegg og kuldemøbler blir faset ut av bruk, enten fordi anlegget er skroteferdig, eller fordi de ikke lenger kan etterfylles på grunn av nye reguleringer (produktforskriften).	< 500 kr/tonn
	Økt utsortering av brukte tekstiler til materialgjenvinning	0,20	Tiltaket innebærer økt utsortering av brukte tekstiler fra husholdninger og utsalgssteder slik at disse inngår i strømmen til ombruk og materialgjenvinning. Økt ombruk og materialgjenvinning av brukte tekstiler vil redusere innholdet av fossilt materiale i avfall som forbrennes, og gir dermed reduserte klimagassutslipp fra energiforsyningssektoren i Norge. I tillegg vil det oppstå positive miljø- og klimaeffekter som følge av redusert etterspørsel etter nye tekstiler, effekter som hovedsakelig kommer i andre land. Disse effektene vil for eksempel være reduksjon av klimagassutslipp, vannforbruk og redusert kjemikaliebruk. Utover dagens nivå gir tiltaket ytterligere 150 000 tonn tekstiler til ombruk og materialgjenvinning mellom 2021 og 2030.	< 500 kr/tonn

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
Hydrogen	kap 950 post 95	Styrke Statkrafts egenkapital for å etablere en nasjonal grunninfrastruktur for produksjon og transport av hydrogen. + verbalforlag		"Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget om hvordan energiforsyningen i Longyearbyen raskt kan gjøres fossilfri." "
Oppfølging av eksisterende regulering og informasjonstiltak		30 mill + verbalforlag om utvidet produsentansvar	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen utrede forbedringsområder innenfor eksisterende regelverk for å øke innsamling og destruksjon av brukt HFK. Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen forbedre tilgjengeligheten av nødvendig informasjon som kan bidra til å øke kunnskap i samfunnet om viktigheten av å destruere HFK og hvor leveringspunktene er.
ENOVA Pilot-S + produsentansvar	kap 1428 post 50		Klimakur 2030	Verbalforlag 1: Stortinget ber regjeringen sørge for at sirkulærøkonomi blir en del av Enovas mandat. Verbalforlag 2: Stortinget ber regjeringen utrede ulike avgiftsmodeller på fossil plast og plastemballasje i løpet 2021 og melde tilbake til Stortinget på egnet måte. Verbalforlag 3: Stortinget ber regjeringen innføre en produsentansvarsordning som binder produsent til å vise til et livsløp for produktet som er bærekraftig og som viser til eventuelle muligheter til gjenvinning. Verbalforlag 4: Stortinget ber regjeringen innføre en produsentavgift for aktører som produserer produkter eller tjenester som ikke legger gjenvinningsprinsippet til grunn.

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Andre tiltak	Økt utsortering av plastavfall til materialgjenvinning	0,40	Tiltaket innebærer økt utsortering og materialgjenvinning av plastavfall fra husholdninger, og fra næringer som generer husholdningsliknende avfall. Økt materialgjenvinning av plastavfall vil redusere innholdet av fossilt materiale i avfall som forbrennes, og gir dermed reduserte klimagassutslipp fra energiforsyningssektoren i Norge. I tillegg vil det oppstå positive miljø- og klimaeffekter som følge av redusert etterspørsel etter og bruk av primære råvarer til plastproduksjon. Tiltaket er basert på Miljødirektoratets forslag til forskriftsregulering av krav til utsortering og materialgjenvinning av biologisk avfall og plastavfall fra 1. oktober 2018 og alternativ 2 i tilhørende underlagsrapport fra Mepex & Østfoldforskning. Tiltaket innebærer at kommuner og næringsvirksomheter som genererer husholdningsliknende avfall må sørge for utsortering av plastavfall og levering til materialgjenvinning. Det er estimert at tiltaket fører til en økt mengde netto materialgjenvunnet plastavfall på 69 000 tonn per år i 2030. For å oppnå 70 prosent utsorteringsgrad i 2035 slik forskriftsforslaget forutsetter er det forutsatt at kommunene må levere restavfallet til ettersorteringsanlegg. For næringsvirksomheter er det forutsatt kildesortering ettersom de ikke er omfattet av et tilsvarende måltall i forskriftsforslaget.	> 1500 kr/tonn
	Økt uttak av metan fra avfallsdeponi	0,76	I 2017 var utslipp fra avfallsdeponi 1 million tonn CO ₂ -ekvivalenter. Dette tiltaket vil øke metanuttak fra deponi. Det nasjonale metanuttak kan økes ved å gjennomføre vedlikehold på store anlegg hvor metanuttak har blitt kraftig redusert de siste årene. For enkelte anlegg som ikke har noe uttak i dag kan det være aktuelt å installere metanuttak. Deponianlegg og kommuner er sentrale aktører for å kunne utløse tiltaket.	< 500 kr/tonn
SUM ANDRE TILTAK		3,39		
Industri	Energieffektivisering i annen industri og bergverk	0,30	Dette er en samling av flere tiltak som omfatter energieffektivisering, der alle tiltakene medfører redusert energibehov og dermed redusert forbruk av olje og gass. Utslipsreduksjonspotensial og kostnader er basert på rapporten "Kartlegging av utslippskilder og tiltak for reduksjon av ikke-kvotepålitlige klimagasser i industrien", utarbeidet av Norsk Energi i 2018. Fokuset for rapporten har ligget på segmentet "annen industri og bergverk", og har tatt utgangspunkt i utslippstall fra 2015. Miljødirektoratets analyser av potensialet for utslipsreduksjoner for perioden 2021-2030, er justert mot referansebanen, og tar utgangspunkt i utslippstall for 2018.	< 500 kr/tonn
	Konvertering til elkraft i annen industri og bergverk	0,61	Tiltaket går ut på å konvertere energibruken fra fossile brenslers til elkraft innenfor "annen industri og bergverk". En stor del av energiforsyningen i disse bedriftene brukes til å varme opp vann eller produsere damp til industrielle prosesser. Denne delen av energiforsyningen kan relativt enkelt konverteres til elkraft gjennom konvertering til lavspente elementkjeler eller høyspente elektrokjeler. En del industriprosesser bruker direktefyring, og konvertering til elkraft vil derfor i noen tilfeller kreve ombygging av selve prosessen. En gassfyrte tørke kan for eksempel bygges om til en indirekte damp-tørke. Enkelte prosesser, som tørking av sand og gips eller brenning av porselen, er vanskeligere eller ikke mulig, å konvertere til elkraft.	500-1500 kr/tonn

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
ENOVA Pilot-S + produsentansvar	kap 1428 post 50	30 mill + verbalforlag om utvidet produsentansvar.	Klimakur 2030	<p>Verbalforlag 3: Stortinget ber regjeringen innføre en produsentansvarsordning som binder produsent til å vise til et livsløp for produktet som er bærekraftig og som viser til eventuelle muligheter til gjenvinning.</p> <p>Verbalforlag 4: Stortinget ber regjeringen innføre en produsentavgift for aktører som produserer produkter eller tjenester som ikke legger gjenvinningsprinsippet til grunn.</p>
		Krav om vedlikehold av eksisterende anlegg for metanuttak.	Klimakur 2030	Verbalforlag: Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunenes mulighet til å støtte lokale avfallsdeponier kan forbedres samtidig som det stilles strengere krav om vedlikehold av anlegg for økt metanuttak.
CO2-avgift + verbalforlag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforlag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	<p>Verbalforlag 1: Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimaledelse i Forurensningsloven.</p> <p>Verbalforlag 2: Stortinget ber regjeringen å legge til grunn at risikoavlastning for bruk av tilgjengelig teknologi med miljønytte blir en del av Enovas nye mandat for å redusere klimaavtrykket og øke konkurransekraften til norsk industri.</p> <p>Verbalforlag 3: Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak for Stortinget i løpet av 1. halvår 2021, med en total gjennomgang av virkemiddelapparatet som bidrar til en bærekraftig omstilling av samfunnet i et klimaperspektiv.</p>
CO2-avgift + verbalforlag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforlag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Industri	Konvertering til biobrensel i annen industri og bergverk	0,15	<p>Dette tiltaket består av to konverteringstiltak, konvertering fra fossilt brensel til fast biobrensel og konvertering fra fossilt brensel til flytende eller gassformig biobrensel. Utslippsreduksjonspotensial og kostnader er basert på rapporten "Kartlegging av utslippskilder og tiltak for reduksjon av ikke-kvotepliktige klimagasser i industrien", utarbeidet av Norsk Energi i 2018. Fokuset for rapporten har ligget på segmentet "annen industri og bergverk", og har tatt utgangspunkt i utslippstall fra 2015. Miljødirektoratets analyser av potensialet for utslippsreduksjoner for perioden 2021-2030, er justert mot referansebanen, og tar utgangspunkt i utslippstall for 2018.</p>	500-1500 kr/tonn
	Konvertering til fjernvarme i annen industri og bergverk	0,02	<p>Tiltaket går ut på å konvertere fra bruk av fossilt brensel til fjernvarme. Utslippsreduksjonspotensial og kostnader er basert på rapporten "Kartlegging av utslippskilder og tiltak for reduksjon av ikke-kvotepliktige klimagasser i industrien", utarbeidet av Norsk Energi i 2018. Fokuset for rapporten har ligget på segmentet "annen industri og bergverk", og har tatt utgangspunkt i utslippstall fra 2015. Miljødirektoratets analyser av potensialet for utslippsreduksjoner for perioden 2021-2030, er justert mot referansebanen, og tar utgangspunkt i utslippstall for 2018.</p>	< 500 kr/tonn
	Konvertering til hydrogen i annen industri og bergverk	0,01	<p>Tiltaket går ut på å konvertere fra bruk av fossilt brensel til hydrogen. Utslippsreduksjonspotensial og kostnader er basert på rapporten "Kartlegging av utslippskilder og tiltak for reduksjon av ikke-kvotepliktige klimagasser i industrien", utarbeidet av Norsk Energi i 2018. Fokuset for rapporten har ligget på segmentet "annen industri og bergverk", og har tatt utgangspunkt i utslippstall fra 2015. Miljødirektoratets analyser av potensialet for utslippsreduksjoner for perioden 2021-2030, er justert mot referansebanen, og tar utgangspunkt i utslippstall for 2018.</p>	> 1500 kr/tonn
	Konvertering i metallurgisk industri	0,11	<p>Tiltaket går ut på at "metallurgisk industri" (virksomheter som produserer metaller) konverterer fra fossile brenslere til fornybare energibærere (elektrisitet, biobrenslere, fjernvarme og hydrogen). Dette er et samletiltak basert på de samme forutsetningene som konverteringstiltakene utredet av Norsk Energi for "annen industri og bergverk", anvendt på stasjonær forbrenning i "metallurgisk industri". Potensialet er beregnet av Miljødirektoratet, basert på innrapporterte tall for fossil fyring.</p>	500-1500 kr/tonn
	Konvertering i kjemisk industri	0,08	<p>Tiltaket går ut på at virksomheter innen "kjemisk industri" konverterer fra fossile brenslere til fornybare energibærere (elektrisitet, biobrenslere, fjernvarme og hydrogen). Dette er et samletiltak basert på de samme forutsetningene som konverteringstiltakene utredet av Norsk Energi for "annen industri og bergverk", anvendt på stasjonær forbrenning i "kjemisk industri". Potensialet er beregnet av Miljødirektoratet, basert på innrapporterte tall for fossil fyring.</p>	500-1500 kr/tonn
	Økt andel trekull i silisiumkarbidindustrien	0,04	<p>Tiltaket går ut på å bytte ut en del fossil koks med trekull i produksjon av silisiumkarbid. Silisiumkarbid produseres i dag kun ved en virksomhet som er Fiven Norge Lillesand. Utslippene fra produksjonen stammer hovedsakelig fra forbruk av petrolkoks som reduksjonsmiddel. Det benyttes allerede i dag trekull og annen biomasse i "metallurgisk industri" i Norge. Det er teknisk mulig å øke bruken av trekull i store deler av denne industrien og flere FoUprosjekter pågår.</p>	< 500 kr/tonn

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforslag/Kommentar
CO2-avgift + verbalforslag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	<p>Verbalforslag 1: Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimaledelse i Forurensningsloven.</p> <p>Verbalforslag 2: Stortinget ber regjeringen å legge til grunn at risikoavlastning for bruk av tilgjengelig teknologi med miljønytte blir en del av Enovas nye mandat for å redusere klimaavtrykket og øke konkurransekraften til norsk industri.</p> <p>Verbalforslag 3: Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak for Stortinget i løpet av 1. halvår 2021, med en total gjennomgang av virkemiddelapparatet som bidrar til en bærekraftig omstilling av samfunnet i et klimaperspektiv.</p>
CO2-avgift + verbalforslag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	
CO2-avgift + verbalforslag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	
CO2-avgift + verbalforslag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	
CO2-avgift + verbalforslag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	
CO2-avgift + verbalforslag om klimaledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	

Klimabudsjett

Saker	Tiltak	Utslippskutt i mill. tonn CO ₂ -ekvivalenter (2021-2030)	Beskrivelse av tiltak i Klimakur 2030	Kostnads-kategori (kr/tonn: fra Klimakur)
Industri	Reduserte lystgassutslipp fra kunstgjødselproduksjon	0,83	Tiltaket går ut på å redusere utslipp av lystgass (N ₂ O) fra Yara Porsgrunns produksjon av kunstgjødsel (fullgjødning) ved å bruke nyutviklet renseteknologi. Tiltaket innebærer at man løser de tekniske problemene i renseanlegget og får renseteknologien til å fungere som planlagt. Utslippet av N ₂ O fra produksjon av kunstgjødsel kommer i tillegg til det kvotepliktige utslippet av N ₂ O fra produksjon av salpetersyre. Ureanitrattilsettes prosessen for å redusere dannelse av NO _x , og dette resulterer i utslipp av N ₂ O. Utslippene påvirkes av flere faktorer, som sammensetning av fosfor og bruken av urea. Yara Porsgrunn har allerede bygget et renseanlegg for N ₂ O som sto ferdig i 2017.	< 500 kr/tonn
SUM INDUSTRI OG BERGVERK		2,15		
SAMLET POTENSIALE FOR ALLE TILTAK		34,29	<i>33 mill tonn Co₂-ekvivalenter = 55 % utslippsreduksjon i perioden 2021-2030.</i>	

Virkemidler i Arbeiderpartiets alternative budsjett	Kapittel og post	Arbeiderpartiets budsjett utover regjeringens forslag, i mill.kr.	Kilde til utslippstall	Verbalforlag/Kommentar
CO2-avgift + verbal- forslag om klima- ledelse	kap 5543 post 70	Gjøre det dyrere å forurense ved å øke CO2-avgiften med 10 prosent årlig frem til 2030, med unntak for bensin og diesel, der avgiften skal økes med 5 prosent årlig frem til 2025. + verbalforslag om klimaledelse i Forurensningsloven	Klimakur 2030	

En aktiv stat og retningsgivende næringspolitikk

For å nå våre klimamål i tide, trenger vi en aktiv stat og en næringspolitikk som viser retning. En aktiv og retningsgivende politikk der staten setter fart på en rekke tiltak som har mål om å redusere utslipp og omstille økonomien handler om langt mer enn statlig pengebruk. Vel så viktig som offentlige økonomiske midler er konkrete og god formulerte mål, planmessighet, treffende skatter og avgifter, aktiv bruk av offentlige innkjøp til å fremme grønn teknologiutvikling og nullutslipp, samt bruk av forbud og påbud. Tydelige og forutsigbare rammer vil være svært viktig for å tilrettelegge for grønn verdiskaping. For å sikre at kommunene kan bidra aktivt til klimaomstillingen, ønsker vi å forsterke støtteordningen Klimasats.

Det å komme tidsnok i gang med flere av tiltakene skissert i del 2 av dette klimabudsjettet vil kreve snarlig avklaring rundt og igangsettelse av store prosjekter som fullskala CCS, satsing på hydrogen og sirkulærøkonomi, i tillegg til adferdsendring og teknologiutvikling. Vi har kort tid til å nå våre klimamål, og sørge for å styre mot et målbinde der Norge både blir et nullutslippssamfunn og vinner frem i konkurransen om å levere løsningene og teknologien som en nullutslippsverden vil etterspørre. Budsjettet for 2021 spiller på denne måten en avgjørende rolle for det endelige målbildet og hvor vi er i 2030. Det vi kommer raskt i gang med nå vil gjøre det lettere å nå våre mål på en måte der Norge fortsatt er et samfunn med høy tillit, sterk velferdsstat og små

forskjeller. Staten må ta dirigentrollen når det gjelder å bestemme hvordan vi skal komme oss til nullutslippsfremtiden på en raskest mulig og mest mulig rettferdig måte.

Sammenhengen mellom alternativt statsbudsjett og klimautslippsbudsjettet

Arbeiderpartiets klimabudsjett legges frem sammen med vårt alternative statsbudsjett. De to henger nært sammen, men det er samtidig to viktige forskjeller vi vil gjøre oppmerksom på, utover at det ene disponerer penger og det andre utslipp.

For det første har klimautslippsbudsjettet en horisont fram mot 2030, mens statsbudsjettet gjelder for 2021. En del av de tiltakene som fører til de utslippskuttene som beskrives i dette dokumentet kommer som en følge av pengebudsjett-tiltak i 2021, mens andre først kan komme senere i perioden. I de tilfellene tiltakene ikke er en funksjon av tiltak i årets budsjett, er de forankret i Arbeiderpartiets programforslag eller tilsvarende politikkdokumenter, eller i den logiske forlengelsen av disse. De enkelte tiltakene som utløser disse kuttene må innordnes i årlige budsjettene, fra og med 2021 og så i årene som kommer. Anslagene er også basert på det det er mulig å ha oversikt over pr. i dag.

Gitt den svært raske teknologiske utviklingen i retning fornybare og bærekraftige løsninger,

både hjemme og ute, må vi legge til grunn at noen utslippskutt vil bli enklere og raskere å få til noen år fram i tid, noen vil skje på andre måter, mens atter andre tiltak vil bli mer krevende enn vi antar i dag. En slik konkretisert utslippsbane fram mot 2030 vil derfor måtte justeres underveis for å ta hensyn til dette. Det er uansett riktig å sette opp en slik konkretisering, fordi det er ikke lengre mulig å nå såpass ambisiøse mål kun med luftige mål, og det er viktig at vi er tydelige på at disse målene kun nås med håndfaste grep i alle sektorer.

Det som ikke skal justeres, er målet om at vi skal ha kuttet minst 55% av de samlede utslippene sammenlignet med 1990 når vi kommer til 2030. Dette vil både bli krevende og koste penger, men gitt kostnadene ved klimaendringer ute av kontroll, er alternativet både langt verre og langt dyrere.

Den andre forskjellen er mer grunnleggende: hvert år kommer det et nytt statsbudsjett. Det man ikke får gjennomslag i årets (penge) budsjett, kan man prøve seg på neste år, for det kommer jo nye inntekter. Karbonbudsjettet, derimot, er endelig. Når vi har brukt opp vår andel av de tonnene med CO₂-utslipp som menneskene på kloden fortsatt kan tillate seg å slippe ut, hvis man ønsker å begrense oppvarmingen i tråd med Paris-målene, får man ikke nye. Hvert eneste utslipp i dag, betyr ett tilsvarende utslipp mindre i framtida.

Med dagens utslippstakt er karbonbudsjettet helt oppbrukt om kun et tiår, altså om kun to stortingsperioder. Om vi derimot lykkes fullt ut i å kutte i tråd med de planene vi legger opp til her innen 2030, og deretter fortsetter med like sterke kutt framover mot karbonnøytralitet i 2050, vil vi akkurat rekke å komme dit i tide. Men en forsinket kuttbane fram mot 2030, altså en der vi lykkes pr. 2030 men der målene først nås helt mot slutten, vil det også være langt mindre utslippskvoter igjen å rutte med mellom 2030 og 2050. Det er derfor viktig ikke bare å nå målet, men å få til tydelige kutt tidlig.

Å lykkes med dette på en måte som samtidig skaper jobber og sikrer en rettferdig fordeling av både byrder og goder, er sosialdemokratiets viktigste oppgave i årene som kommer.

Arbeiderpartiet ser dette som rammen for all politikk.

Norges ny-industrialisering

Arbeiderpartiet vil skape nye, grønne industrieventyr som bidrar til å skape jobber og kutte utslipp.

Storsatsing på karbonfangst og -lagring, hydrogen, havvind og grønn utvikling i vår maritime næring har et enormt potensiale til å kutte utslipp og trygge tusenvis av arbeidsplasser. Arbeiderpartiet vil ha et aktivt eierskap og foreslår å styrke Statkrafts muligheter både for en industriell hydrogensatsing og for å forsterke posisjonen som globalt energiselskap, ved å øke midlene til deres rådighet med 1 mrd. kr. Det betyr blant annet større finansielle muskler og økt egenkapital, til å satse videre på fornybar energi globalt, og etablere et sterkt kompetansemiljø, og en nasjonal grunninfrastruktur for produksjon og distribusjon av hydrogen. Norge har store naturgitte fortrinn og ledende kompetansemiljøer som gir oss særlig gode forutsetninger for å satse på hydrogen, og hydrogen kan bidra til nullutslipp der det i dag finnes få eller ingen andre nullutslippsalternativer innen transport og industri. Kompetansen til allerede eksisterende leverandørindustrien vil være sentralt for å lykkes.

For å vise vei og ta en lederrolle på hydrogen i Europa må Norge posisjonere seg som en sikker leverandør og samarbeidspartner for nullutslippsløsninger innen energi. Det innebærer å skru opp tempoet for demonstrasjon av sikker produksjon, transport og sluttbruk av hydrogen og ammoniakk. Konkrete prosjekter innen maritim næring, energiforsyning på Svalbard med hydrogen produsert fra ren kraft i Finnmark, nullutslippsløsninger i tungtransport og hydrogenprosjekter i prosessindustrien som på Mo Industripark er klare til å settes i gang. Utvikling av infrastruktur og en planmessig utvikling av fornybare energisystemer i Nordsjøen vil spille en viktig rolle. Fra norsk side kan et initiativ til en nordisk hydrogensatsing med felles forskningsprogrammer kombinert med et innovasjonssamarbeid og tettere

energialog med våre viktigste energikunder i Europa bidra til å plassere Norge i lederposisjon foran den internasjonale utviklingen av hydrogenindustri.

Miljøkrav i offentlige innkjøp kombinert med offentlige støtteordninger er effektive til å skape nye marked for utslippsfrie løsninger. Hurtigbåter står for store klimagassutslipp, og Arbeiderpartiet legger til rette for samme utvikling for hurtigbåter som ferger, nå kan gjennomføres med nullutslipp for hurtigbåter. Flåtefornyelsen innen hurtigbåter drevet på hydrogen vil kunne gi stor nok etterspørsel til at man kan få skapt en verdikjede og infrastruktur på hydrogen i Norge. I tillegg vil vi stille krav om at supplybåter offshore skal ha nullutslippsteknologi.

Karbonfangst og -lagring (CCS) er en forutsetning for å kutte nok klimagassutslipp og en viktig del av en ny-industrialisering. Med CCS vil vi kunne skape nye og beholde eksisterende arbeidsplasser samtidig som vi kutter utslipp. Norge leder an i utviklingen av fullskala løsning for CCS. Lagringsmulighetene på norsk sokkel vekker interesse, skaper nye markedsmuligheter og økt attraktivitet for Norge som en europeisk CCS-hub. Demonstrasjon av løsninger for fangst og transport innen to ulike industrisegmenter vil bidra til å vise bredde og robusthet for en storsatsing på CCS.

Arbeiderpartiet har som mål å etablere to fangstanlegg for karbon, som kommer i tillegg til et anlegg for transport og lagring.

En global trend, som også angår Norge

Den gode nyheten er at verden beveger seg stadig mer samlet i grønnere retning. EUs grønne giv (European Green Deal) innevarsler en helt ny takt og retning avkarbonisering av Europa, kombinert med en aktiv industripolitikk som skal løfte fram og utvikle industrielle og teknologiske løsningene som gjør dette mulig. European Green Deal vil endre Norges viktigste markeder, og det er svært viktig at vi ruster oss for å treffe denne utviklingen riktig.

Men denne trenden går langt utenfor Europa. Store industriland som Japan og Sør-Korea har, som EU, i de siste ukene annonsert at også de setter seg mål om å være karbonnøytrale innen 2050. Kommende president Joe Biden i USA ventes å gjøre det samme for USAs vedkommende, og Kinas president Xi Jinping annonserte i høst at også Kina sikter mot karbonnøytralitet, riktignok ett tiår senere, 2060. Alt dette betyr at den nye gullstandarden for industriland er å gå den veien. Dette vil ikke bare endre våre produksjons- og forbruksmønstre radikalt, men også sterkt angi retningen på videre innovasjon og utvikling, noe som i sin tur vil føre til at man raskere får fram nullutslipps-alternativer og den infrastrukturen som trengs for å rulle dem ut.

Det er grunn til å forvente at en stadig mer klimaorientert næringspolitikk i ledende industriland også vil føre til at man vil innføre såkalt «karbonavgift på grensen», slik EU nå har til behandling. Tanken står sterkt også amerikansk politisk debatt. Dette er ikke en ny

form for proteksjonisme, forutsatt at avgiften bare legges på varer fra land som ikke har eller deltar i noe karbonprisingssystem. Da blir det snarere en måte å kompensere for den økonomiske ulempen knyttet til produksjon i land med strengere utslippskrav enn konkurrenter som unntar seg å prise utslipp, mens land som faktisk gjør det Paris-avtalen anbefaler på dette feltet slipper unna den samme avgiften.

Denne megatrenden mot fornybare og sirkulære løsninger må Norge forholde seg til. Den vil bety at etterspørselen etter olje og gass til forbrenning vil gå ned, samtidig som etterspørselen etter ren energi, teknologien for å bruke den, og for produkter som er skapt med lave eller ingen utslipp vil gå opp. Dette passer vår industristruktur godt. Med mye ren, rikelig og rimelig kraft har norsk industri allerede et stort konkurransefortrinn. Om vi supplerer dette med å ligge i front på f.eks. å erstatte fossile gasser med hydrogen og ved å fase ut karbon-baserte løsninger med utslippsfrie løsninger også andre steder i produksjonen, vil norsk prosessindustri være godt rustet.

Karbonfangst- og lagring vil bidra ytterligere. Dette kan både skape mange nye jobber men også bidra til å ta vare på mange av de jobbene vi allerede har, og som alternativt ville måtte gå dukken grunnet langt strengere krav i markedet. Havvindindustrien passer norsk leverandørindustri perfekt, og vil kunne fylle ordrebøkene i norske verft ettersom oljeutbyggingen går ned, hvis vi både lykkes i å skape et hjemmemarked knyttet til

elektrifiseringen av sokkelen og å ta posisjoner i dette framvoksende markedet internasjonalt. Mye av vår verdensledende kompetanse på å operere offshore er direkte overførbare. Dette krever imidlertid at vi utnytter det at vi ligger langt framme nå, før andre lands industri tar de raskt voksende markedene. Arbeiderpartiet ønsker derfor en langt mer aktiv og retningsgivende næringspolitikk for å bygge denne broen mellom dagens og morgendagens industrier. Karbonfangst- og lagring kan også forlenge tiden der det fortsatt kan være lønnsomt å produsere gass i Norge, dersom den kan konverteres til ren hydrogen via CCS.

For Arbeiderpartiet er det av svært stor betydning at vi gjør en særlig innsats for å løfte fram de næringene som kan bygges på skuldrene av dagens olje- og gass-industri. Dette er både fordi vi har verdifull og relevant kompetanse der, men også fordi vi vil at arbeidsplassene, kompetansemiljøene, industristedene og bedriftene som oljealderen har skapt også finner sin plass i framtidens næringer. For oss er det derfor ikke tilstrekkelig bare å erstatte en form for verdiskapning med en annen, uten hensyn til effekten på sosial og geografisk fordeling. Arbeiderpartiets politikk vil sørge for at Norge også i framtiden er en moderne industrinasjon som evner å ta hele landet i bruk med høy tillit og små forskjeller mellom folk.

Det er dette som utgjør en rettferdig sosialdemokratisk klimapolitikk for 2020-tallet.

